

ke „bewuste

chreef Prof.
en bepaalde
kende. Deze
ons nummer

Dr S. Greij-
kt, gaf „De

Kuyper een
heel:

cember 1936.
H. Kuyper,
Bloemendaal.

Heraut" iets
gorde in de
ing". U hebt
og, van een
eeft, en zoo
dat — naar
ik is gezegd,
rs te nemen.
Greijdanus
In hetzelfde
sijdanus dat
ak betrof, —
beweringen
ee „Heraut“
ts, noch ter
Uw beschul-
id zijn, neem
weg te ver-
waar ze ge-
(bewijzen of
dat dit geen

nd,

SCHILDER.

er met geen
r (wat trou-
r andermaal
n geheel:

Januari 1937.
H. Kuyper,
Bloemendaal.

„De Heraut“
n dien brief

o; daarna is
bij.

nd,

SCHILDER.

er met geen
dier.
chrijven van
tante.

c deze mede-
zonderheden

K. S.

g voor deze
gartikel, dat
og wat laat
K. S.

en mede, dat
gwalkerk te

tr K. Schilder
ouden eener

r en Dr R. J.
tor Dr J. L.

gureele Rede

gelegenheid
te-kamer.

deze samen-
rium:

N, Voorzitter.
t, Secretaris.

edactie.

et werk voor
en omgeving
de eminente
ok reeds zoo
ezelfde zaak
mité Gerefor-
het werk ter
ge inkomsten

mité behoort
aanbeveling
schrijven. Er

zal, wil men vrucht wachten, intensiever moeten ge-
werkt worden, en dat kost natuurlijk geld, reigeld
hoofdzakelijk. Ik moge daarom mededeelen, dat over-
schrijvingen en stortingen plaats kunnen vinden op
girorekening No. 206376 ten name van den heer H. J.
Kouwenhoven q.q., Van Stolkweg 10, 's-Gravenhage, die
penningmeester van het comité is.

In Frankrijk — nog eens — is bereikt, wat enkele
jaren geleden niemand mogelijk had geacht. In Londen
zijn de moeilijkheden groter dan in Noord-Frankrijk,
in zóó verre althans, als alles daar nog fetselijk beginnen
moet, terwijl een kerk, die voor de Londenaars beteeke-
nen kan wat Brussel voor Parijs (en Noord-Frankrijk)
inderdaad beteekent, niet aanwezig is. Misschien kan
dit korte woord iemand aanleiding geven, zijn giro-
boekje ter hand te nemen, eer hij het weer vergeten is.
K. S.

Calvinistenbond.

We spraken verleden week over den Calvinistenbond,
en deelden mee, waarom wij meenden te moeten con-
cludeeren, dat achter de aangekondigde „interkerkelijke
conferentie" de Calvinistenbond stak. We kunnen thans
er aan toevoegen, dat sinds dien oók het Herv. Week-
blad „De Gereformeerde Kerk" publiceerde (7 Jan. 1937),
dat de conferentie wordt gehouden „door bemiddel-
ing van den Calvinistenbond".

We stellen het op prijs, dat althans dit blad het kind
bij den naam noemt.

K. S.



De Trilogie voltooid.

Trygve Gulbransen: De weg tot elkander.
— Zuid-Hollandsche Uitg.-Mij., Den Haag.

Hoewel volgens de uitgevers elk deel als een op
zich zelf staanden roman kan gelezen worden, zal
ongetwijfeld niemand, die de beide vorige deelen
gelezen heeft, het derde ongelezen laten. En ook
zal niemand, die het derde deel in handen kreeg,
het daarbij laten, maar hij zal ook „En eeuwige
zingen de bosschen", en „Winden waaien om de
rotsen" lezen en herlezen. Want deze trilogie vormt
saam één grootsch epos van menschenlijken strijd
en overwinning.

Aan het slot van het tweede deel lijkt het, alsof
de oude Dag den waren weg gevonden heeft, in het
gebed. Telkens weer heeft God hem doen gevoelen,
dat hij, de sterke man, niet door eigen werk, hoe
voortreffelijk dat ook mocht zijn in het oog der
mensen, den vrede met God kon verwerven. Al
zijn daden is hij gaan beschouwen als aflaat, als
middel om zelf de begane zonden uit te wischen
en zich rein tegenover God te stellen. Maar op een
harde wijze heeft hij moeten leeren, dat die weg
niet tot God leidt.

In plaats van snelle toenadering tot elkaar, geeft
het derde deel aanvankelijk grotere verwijdering
dan ooit te voren. De oude Dag ontwijkt zijn
schoondochter Adelheid, hij spreekt niet meer met
haar over geestelijke dingen, maar gaat alleen zijn
weg. Hij vertoeft lang in de bosschen, bezoekt verre
hoeven en gaat de menschen daar helpen in hun
strijd om het bestaan.

De jonge Dag schijnt zijn oude zwerverstevlen
weer te hebben opgevat, en de ontloken liefde tot
zijn vrouw lijkt weer verdwenen. Eenzaam is Adel-
heid op de groote hoeve achtergebleven. Haar
kinderen gaan, tegen haar zin, met hun groot-
vader de bosschen in. Hij wil hen al vroeg klaar
maken voor hun latere taak en vertrouwd maken
met hun toekomstig arbeidsterrein.

De komst van den majoor geeft wat afwisseling,
maar brengt ook groote ellende en verwijdering.
Adelheid heeft steeds afschuw van haar vader ge-
had, nu brengt de verlopen dronkaard schande
over haar en haar huis. Volslagen ontreddeering,
bij uiterlijken voorspoed, is het beeld dat ons ge-
toond wordt.

Wanneer de wegen zoover uit elkaar zijn gaan
loopen, dat hereeniging onmogelijk lijkt, komt toch
op een volkomen zuiver zich ontwikkelende wijze
de toenadering. De kentering wordt romantisch,
doch zielkundig juist beschreven. Het schot in den
nacht, waardoor de majoor tracht een einde te
maken aan zijn rampzalig leven, wordt het begin
van de verzoening. Want de schrijver laat niet
zoo gemakkelijk zijn personen met het leven bre-
ken. Zij moeten leeren het te aanvaarden.

De oude Dag voelt aller schuld tegenover den
majoor. Minachting was zijn, misschien verdiend,
deel geweest. Doch niemand had getracht door
liefde dezen naaste te winnen. Een der fraaiste
stukken uit deze drie deelen is deze geschiedenis
van het sterfbed van den majoor. Zonder eenig
oordeel over anderen uit te spreken, gaat de oude
Dag, die door het leven tot een groot mensch
geworden is, zonder veel woorden, recht op zijn
doel af.

Hij dwingt Adelheid door zijn overredingskracht,
juist nu haar vader de grootsche schande over haar
gebracht heeft, als schuldige zelf naar dezen toe
te gaan. Haar gebrek aan liefde heeft haar vader
den verkeerden weg opgedreven, haar late berouw
verlicht zijn laatste uren. Maar ook zelf moet de

majoor boeten. Zijn eenige trots is zijn eervolle
krijgsmansloopbaan geweest en nu, vlak voor
zijn sterven, verzoend met zijn dochter, verwijt
Dag hem bedard, dat hij een slecht krijgsman is
geweest. Altijd heeft hij immers den moeilijksten
strijd ontweken: dien tegen zijn slechte natuur.
En het is weer Dag die hem dwingt den zwaar-
sten weg te gaan, door den orthodoxen predikant
te roepen bij zijn sterfbed, een familielid, die al
zijn slechtheden weet, en wiens strengheid er geen
zal voorbijzien. Zonder zijwegen in te slaan, moet
de majoor den strijd recht van voren uitvechten.

In dit gedeelte toont de schrijver zich in wonder-
bare grootheid. Zelden of nooit is in den nieuwe-
ren tijd een zoo sterk karakter als dat van den
ouden Dag, zoo zuiver psychologisch ontleed. De
diepste diepte van het hart wordt hier feilloos ge-
peild.

Pas als verschillende wegen eenigszins naar
elkander zich ombuigen, verantwoordt Dag zijn
houding tegenover Adelheid. Weer spreekt hij met
haar, en vertelt zijn inzicht, dat niet het ge-
bed alleen den mensch tot God kan brengen.
Ook daarin is nog zooveel eigenbaat. De ware
liefde tot God moet zich ook uiten in de daad tot
den naaste. Volkomen zelfverloochening moet er
zijn. „Dan begrijpen we dat het slechts God is die
ons gereed maken kan voor de eeuwigheid".

Naar dezen regel heeft Dag geleefd, toen Adel-
heid meende dat hij slechts aan zich zelf dacht.
Toch weet Dag zijn groote fout, zijn zwakheid.
Voor zijn zoon is hij bijna niets geweest. Ontroe-
rend fijn teekent de schrijver den tocht van Dag
naar zijn zoon in de bosschen. Dagen lang zwerft
hij om hem heen, zonder hem te naderen. Als hij
eindelijk bij diens vuur gaat zitten, zijn het weinige
woorden die hij durft spreken. Geen übermensch
is hij, maar een gewoon mensch, met zijn zwak-
heden. Want als de vader naar huis terugkeert,
met de ziekte onder de leden, die zijn lichaam
zal sloopen, is hij niet met zijn eigen zoon in het
reine gekomen. De sterke man heeft telkens ge-
faald, en toch heeft hij den strijd tegen den dood,
die wreed dat mooie leven verniet, gewonnen. Hij
heeft den weg naar God gevonden. Zijn laatste
woorden: „Geen weg voert buitenom-Christus",
getuigen van zijn volkomen overgave. Geen aflaat
maar het kruis brengt hem verzoening.

Nog zijn alle moeilijkheden niet opgelost. De
scheiding tusschen den jongen Dag en Adelheid
wordt zelfs vergroot door donkere jalouzie. Plot-
seling neemt hij uit haar handen het beheer der
hoeven over. Hardheid voor armen en haast roeke-
loze mildheid voor den rijken Holder verontrusten
Adelheid.

De oude tante Eleonore neemt de taak van den
ouden Dag over. Met gestrenge wijsheid wijst zij
den goeden weg. Adelheid moet haar schuld zien
en zich buigen. Een moeilijke avond brengt echter
man en vrouw weer tot elkaar. Toch kan zij zijn
doen niet begrijpen, zijn zorgeloosheid voor geld.
Dan moet de man zijn vrouw herinneren aan de
woorden van zijn vader, dat er in onze daden zoo-
veel eigenbaat verborgen zit. In de zware tijden,
na de revolutie en het Napoleonisch bewind, heb-
ben zij geen zorgen gekend, terwijl anderen hard
moeten werken voor het dagelijksch brood. Liefde
kan die zorgen verlichten. Adelheid voelt het ten
deele en gaat zich wijden aan anderen. Dieper
heeft Dag het beseft en van zijn vader heeft hij
het karakter, om niet door woorden te zeggen,
maar in daden te toonen wat plicht is. Hij gaat
naar den procurator en bespreekt met hem zijn
plan, om alle schuldenaren hun schulden kwijt te
schelden. Zijn zoons zullen de beide groote land-
goederen erven en dus onbezorgd kunnen leven,
als ze willen werken.

Op den terugkeer verdrinkt Dag, als hij tracht
een jongen te redden. Adelheid kan zich onttrek-
ken aan zijn laatste wil, want de stukken zijn nog
ongeteekend. Maar weer stelt tante Eleonore den
eisch van absolute gehoorzaamheid. Zij moet vrij
zijn van geld-bezetenheid, zoals de oude en jonge
Dag het waren. Zij moet teekenen het testament
door deze beide mannen opgesteld. Dit tractaat van
liefde tot den naaste, door den vader geformuleerd,
door den zoon opgesteld, door de vrouw geteekend.
De weg tot elkander.

Als de storm straks opsteekt, kunnen de bos-
schen dien weerstaan. Veilige rust heerscht hier
en over de wereld, als de mensch leert met een
levend hart tot zijn medemens te komen.

Er dreigt een zuiver humanistische gezindheid
in dit laatste stuk, de betekenissen van Dags over-
winning te verkleinen. Het kruis, de weg tot God
door Christus, staat wel symbolisch op het graf
van denouden Dag, als bewijs van het leven vóór,
en in en na den dood, maar het geeft geen kracht
meer in het leven van het jongere geslacht.

Te snel is het laatste gedeelte in zijn afloop. De
ontwaking, de bloei en het sterven van den jongen
Dag worden in weinige hoofdstukken beschreven.
De geest van zijn vader beheerscht ook nog dit
deel. Wil de schrijver aantonen, dat zijn kinderen
slechts begrepen zijn zijde, die naar de menschen
gekeerd was, en dat zijn innerlijke strijd en uit-
eindelijk overwinning door overgave door hen
niet begrepen zijn? Pas op zijn sterfbed, met zijn
laatste woorden, wijst hij den waren weg tot God.
Adelheid heeft hem niet begrepen, zij kwam niet

verder dan de overlevering van haar grootvader,
den bisschop. De jonge Dag heeft zijn getuigenis
niet gehoord. Zij kunnen niets anders dan het
zichtbare deel van zijn werk voltooien.

Hoewel de ontwikkelingsgang wellicht anders
is, dan velen hadden gedacht, is dit deel toch de
kroon op het werk. Men moet lang zoeken om een
karakter als dat van Dag, zoo boeiend en zoo
ragzuiver, beschreven te vinden. Hier wordt alles
gegeven, wat men van een kunstwerk mag vragen:
machtige psychologie, prachtige natuurbeschrij-
ving, eenvoudige, maar zeer spannende compo-
sitie.

De vertaling en de uitvoering maken deze mees-
terwerken ook tot prachtuitgaven.

Gr.

H. S.



(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

„In of van het Verbond".

Niet alle lezers waren het eens met mijn be-
schouwing van de brochure van Dr A. Kuyper Jr
„In of van het Verbond".

Van meer dan één zijde kreeg ik een schrijven,
waarin men van dat niet-mee-eens-zijn, blijk gaf.
Eén van die brieven laat ik hier, op verzoek van
den schrijver volgen.

In een paar artikelen wil ik trachten de hier ge-
noemde bezwaren te weerleggen.

Het komt mij voor, dat deze broeder vrijwel
geformuleerd heeft, wat er, meer of minder be-
wust, tegen de door mij voorgedragen beschouwin-
gen, in veler hart leeft.

Ik hoop, dat het mij gegeven wordt, zóó te
schrijven, dat het duidelijk wordt, welke vergissing
men bij deze beschouwing begaat.

Hier volgt dan het schrijven ten voeten uit:

Weleerwaarde heer,

Uw „geestelijk advies", betrekking hebbend op „In
of van het Verbond", van Dr Kuyper Jr, in het num-
mer van „De Reformatie" d.d. 20 Nov. 1936, kwam
dezer dagen onder mijn aandacht.

De inhoud was zoodanig, dat ik, hoewel de betref-
fende stukken van Dr K. in de „Geref. Kerkbode van
Rotterdam" kennend, de inmiddels uitgekomen bro-
chure er op heb nagelezen, alvorens U mijn standpunt
t.o.v. het door U geschrevene kenbaar te maken.

Ik kan U niet anders zeggen, alsdat ik mij van
ganser harte aanluit aan de door Dr K. gegeven
uiteenzetting en dat het door U opgemerkte in boven-
genoemd blad getuigt van een onschijnlijke visie
op de eischen, welke aan een gereformeerde
preek te stellen zijn.

De door U gegeven beschouwingen kunnen dienen
als bewijs van de reeds eenige jaren ingetreden deca-
dentie in de gereformeerde prediking.

Ik meen te moeten opmerken, dat U zich niet sterk
gevoelt op Uw standpunt, waar U zegt: „Met een
stem als van metaal zou ik het alle bondelingen wil-
len toeroepen: Luistert niet naar zulk een voorlich-
ting". Ik vermoed, dat Dr K., gezien een dusdanige
houding Uwerzijds, helaas er het zwijgen aan toe zal
doen!

Wat ik nu laat volgen, bedoelt te protesteeren tegen
Uw antwoord op een door U gestelde vraag, t.w.:
„Waar toe moet de redeneering van Dr Kuyper
leiden? U antwoordt:

„Hiertoe, dat een bondeling gaat zeggen: Ja, ik ben
wel in het Verbond geboren en ik heb wel het teken
en zegel van Gods beloften ontvangen, maar ik weet
niet of het wel voor mij is, of ik het wel voor mij mag
aanvaarden; daartoe moet ik de heilsweldaden eerst
in mijzelf bevinden; eerst als dat het geval is, mag ik
gelooven, dat de belofte Gods ook inderdaad voor
mij was bedoeld", en verder zegt U: „Daarmede nu
wordt de troost des Verbonds van zijn fundamenteel weg-
geslagen; daarmede wordt de gemeente gedreven naar
den kant van het lijdelijk wachten op wat het den
Heere zal behagen te doen; daarmede wordt de moge-
lijkheid van verzekerdheid aan de gemeente ontno-
men, want in den weg, dien Dr K. wijst, wordt de zo-
kerheid des geloofs afhankelijk gemaakt van de resul-
taten van een zelfonderzoek, waarbij de mogelijkheid
van vergissing nooit is uitgesloten".

Hierop moge ik mijnerzijds opmerken:

1o. Een ware bondeling zal zich door een prediking
als door Dr K. aangegeven, nooit in lijdelijkheid te-
rugtrekken; integendeel zal hij, zelfs bij het kleinste
begin van zaligmakende genade aan zijn ziel, Gods
wegen biddend bepeinen, zich juist gaarne uitstrek-
ken naar de ontvouting der heilswaarheden, waar-
onder het stuk der uitverkiezing in het centrum der
openbaring staat, en daaruit putten versterking, troost
en leven;

2o. zulk een, die zich in de lijdelijkheid gaat koe-
steren, bewijst slechts dat hij een doode rank aan den
wijnstok is, dat hij niet „van het Verbond" is en nog
geheel vreemd staat aan het zaligmakend werk des
Heiligen Geestes (althans ten tijde als hij zulk een
uitspraak doet hooren);

3o. Degenen, die uitverkoren zijn en onder de uit-
wendige roeping gebracht worden, t.w. onder de volle
openbaring van Gods Woord, waarbij de prediker alle
kenteekenen van Gods werk in de uitverkorenen dui-
delijk en onderscheiden aangeeft, zullen op Gods tijd
contact krijgen en onder een dusdanige preek uit-

spreken: „Daar grijp ik naar, daar zal ik heil uit wachten”; of zoo dit klare geluid nog niet aanwezig is, dan zal een zoodanige uitgedreven worden tot gebedaworstellungen om het te mogen verkrijgen en uiteindelijk komen tot de bekentenissen: „Heere bij deze dingen leeft men, en in dit alles is ook het leven van mijn geest”, en: „In Uw licht zie ik het Licht”;

40. Het resultaat van het zelfonderzoek ziet U m.i. verkeerd. Het gaat er om na te gaan of er leven des Heiligen Geestes in ons hart aanwezig is, of wij kennen het leven van een Jacob dan wel dat van Ezaü. Dat heeft niets te maken met een bouwen op bevindingen onzerzijds. Het onderzoek strekt zich uit tot het al dan niet aanwezig zijn van het getuigenis des Heiligen Geestes in ons hart, m. a. w. of de kenmerken der uitverkiezing, door onze belijdenis zoo schoon genoemd, zich in ons bevinden;

50. De prediker moet niet trachten, zooals in den laatsten tijd zoo veelvuldig geschiedt, 't aanbiddend stuk der uitverkiezing Gods te camoufleren, blijkbaar om geen oorzaak tot ergernis te geven (onze dominee Couvée alhier heeft onlangs gepreekt over het: „Jacob heb Ik liefgehad en Ezaü heb Ik gehaat”, een zeer kostelijke en Schriftuurlijke prediking, maar ik moest bij velen ontstemming constateren; daar moest men maar over zwijgen — is het niet in-droevig!). Een gereformeerde preek moet in het centrum hebben de verkiezende liefde Gods, het „Cor ecclesiae”, het hartebloed der Kerk! Door zulk een prediking worden wij in ons zelf geheel afgebroken en komt Gode in alles de eer toe; worden wij opgebouwd, heerlijk vertroost door de verkiezende liefde Gods, in Christus tot openbaring gebracht, en door Zijn Geest aan het hart van al de Zijnen toegepast.

Dan komen het wonder in het geloof en het geloof in het wonder niet los van elkander te staan; dan gaan transcendentie en immanentie samen, heiligen m. i. het juiste standpunt is.

Het standpunt van Dr K. is door en door schriftuurlijk en het is heerlijk in dezen tijd een zoo klaar geluid op te vangen en ik hoop zeer, dat velen deze uiteenzetting mogen beamen, opdat de gereformeerde prediking zich weer meer naar de diepte moge afsteken.

Natuurlijk zou ik het zeer op prijs stellen als U het bovenstaande in Uw blad doet opnemen, opdat ook de lezers van dit getuigenis kennis nemen.

Bij voorbaat mijn hartelijken dank en met broederlijke groeten.

Ditmaal wil ik nog niet anders doen, dan even iets zeggen over het bezwaar tegen mijn uitspraak: „met een stem als van metaal zou ik het allen bondelingen willen toeroepen: luistert niet naar zulk een voorlichting”.

Ik geef toe, dat klinkt hard.

Toch blijf ik, ook bij nadere bezinning, deze woorden ten volle handhaven.

Dat ligt nu éénmaal in den aard der zaak, waarover het hier gaat, dat men zijn inzicht zoo krachtig mogelijk moet zoeken te zeggen.

Het gaat in deze quaestie niet over een meer of minder; het is niet zóó, dat men zegt: „het kan zóó, al lijkt het mij ook toe, dat het andere beter is”. Neen, het gaat hier over twee tegenover elander staande inzichten, waarbij het één het ander absoluut uitsluit.

Gevolg daarvan is, dat de voorstander van het éne standpunt, het andere inderdaad gevaarlijk moet achten en daartegen waarschuwen moet met al de kracht van zijn ziel. En ik geloof, dat wij hier ook het meeste bereiken, door de dingen klaar en onomwonden te zeggen. Wanneer men opzettelijk de dingen zacht en daardoor min of meer omsluiert, bestaat het gevaar, dat de lezers en hoorders gaan denken: „och, daar is wel wat verschil, maar het komt er toch niet zoo erg op aan”. En dan komen wij niet verder.

En dat moeten wij toch van elkander kunnen hebben.

Als wij van elkaar maar de overtuiging hebben, dat het ons, van beide kanten, waarachtig te doen is om de eere des Heeren en om het heil der gemeente, dan zullen wij het juist van elkander waardeeren, dat wij elkander bestrijden met woorden, die zwaar zijn van overtuiging.

Natuurlijk mogen wij geen dingen zeggen, die elkanders persoon en karakter aantasten.

Maar dat is toch zeker in de door dezen broeder gewraakte uitdrukking niet het geval?

Trouwens hijzelf doet niet anders dan ik gedaan heb.

Hij spreekt van „onschriftuurlijke visie”, van „decadentie in de gereformeerde prediking”. Dat is dunkt mij ook nog al kras niet?

Maar wat geeft dat. Zóó krijgen wij vat aan elkander. Zoo komen wij er misschien uit. Dat moge God geven, dat het resultaat van dezen strijd zij een gezond, Schriftuurlijk leven in onze Gereformeerde Kerken.

D. v. D.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het sterilisatie-vraagstuk.

IX.

Waren de voorafgaande bezwaren hoofdzakelijk gericht tegen het doel van de sterilisatie, n.l. het voorkomen van een minderwaardige progenituur,

de twee volgende bezwaren kanten zich met name tegen het middel, d.i. de daad van de sterilisatie. Allereerst een ethisch bezwaar.

Tegen de daad van de sterilisatie is aan te voeren, dat men niet het recht heeft een gezond lichaamsdeel te schenden of gedeeltelijk weg te nemen, dat noch het lichaam noch den geest van den betreffende persoon schaadt. Ieder lidmaat, ieder orgaan, iedere potentie is een deel van den mensch in zijn geheel. Alleen dan mag een deel van het lichaam opgeofferd worden of een functie uitgeschakeld, indien het welzijn van het geheel dit eischt, wanneer de gezondheid van den mensch op andere wijze niet kan worden bereikt. Dit is dan ook de reden waarom bij een operatief ingrijpen in sommige gevallen sterilisatie is geoorloofd. Zoodra evenwel er geen strenge medische indicatie in het spel is, mag onder geen voorwaarde een dergelijke ingreep plaats hebben. Terecht noemt Dr Bender¹⁾ de sterilisatie om eugenetische redenen een daad van verminken.

Vervolgens een medisch bezwaar. In de eerste plaats is zij niet geheel ongevaarlijk. Vooral bij de vrouw zal ongetwijfeld een deel der patiënten, zij het dan ook een zeer gering percentage, den sterilisatie-ingreep met den dood moeten bekopen. Juist omdat de sterilisatie-operatie niet wordt ondernomen tot welzijn van de(n) patiënt, is deze mortaliteit een ernstige contra-indicatie voor den ingreep als zoodanig.

In de tweede plaats dient opmerkelijk gemaakt te worden op den eventueelen ongunstigen invloed op de psyche, met name op de gemoedsgesteldheid, vooral van de vrouw. Immers na den ingreep zal zij praktisch gesproken nimmer meer kinderen kunnen baren. Het laat zich indenken, dat sommige vrouwen op den duur zich met deze gedachte toch niet kunnen verzoenen. En aangezien de sterilisatie niet meer ongedaan gemaakt kan worden, zal in sommige gevallen dit aanleiding tot conflicten kunnen geven.

Ten slotte enkele algemeene bezwaren.

Wie nauwkeurig de argumenten en uiteenzettingen van de voorstanders van sterilisatie op eugenetische gronden leest en beschouwt, bemerkt achter dit streven niets anders dan den geest van materialisme en rationalisme.²⁾ Deze rationalistische levensbeschouwing verheerlijkt alleen de rede en meent, dat zuiver verstandelijk is uit te maken wat tot nut van den Staat of de Maatschappij kan dienen. Het is een eenzijdige verheerlijking van het stoffelijke, met negeering van begrippen als recht, waarheid, liefde, vertrouwen en geloof. Met de zonde als diepste oorzaak van alle lichamelijke en geestelijke ellende wordt geen rekening gehouden. Dat het probleem der rasverbetering onlosmakelijk verbonden is met den vloek, die er rust op geheel ons menschelek geslacht, wordt voorbijgezien of ontkend.

Tegenover dit humanistisch streven, dat de menschelek wil verbeteren door uitroeiing van al wat slecht en minderwaardig is, staat het Christendom met de prediking van de bekeering van des menschen hart.³⁾ De Christelijke levensbeschouwing ziet den mensch niet uitsluitend als tijdelijk biologische, sociale verschijning, maar als reiziger op weg naar de eeuwigheid. Ook de minderwaardige is en blijft mensch, d.w.z. beeldrager Gods, door het geloof geheiligd in Christus. Dit grondbeginsel geeft aan de Christelijke humaniteit een geheel anderen inhoud dan dien eener heidense humaniteit. Bij deze laatste is voor geestelijke en zedelijke middelen in het program der eugeneese geen plaats. Des te meer dienen wij op te komen voor de instandhouding en verbetering van het werk der Christelijke philanthropie met betrekking tot het geestelijk of lichamelijk minderwaardige in ons midden. Juist door dergelijke misdeelden van ons geslacht behouden wij een roeping van Christelijke barmhartigheid naar het voorbeeld van Christus, gedachtig aan Zijn woorden: „De armen hebt gij altijd bij u.”⁴⁾

Behalve deze principiële bezwaren zijn er ook nog enkele praktische bezwaren.

Vooreerst de mogelijkheid — en dat geldt speciaal de groep der psychopathen, misdadigers, enz. — dat degene, op wien de sterilisatie is toegepast, wederom daden pleegt, dusdanig gevaarlijk voor de Maatschappij, dat deze zich op andere wijze (b.v. door segregatie, opsluiting) tegen dat individu zal moeten beschermen. Dit ligt trouwens ook voor de hand, want de sterilisatie heft alleen maar op het voortplantingsvermogen en voorkomt niet alle mogelijke zedelijke delicten, zelfs niet misdadige afwijkingen op sexueel gebied.

In de tweede plaats kleeft aan de sterilisatie dit bezwaar, dat zij eenmaal tot stand gebracht, niet weder ongedaan kan worden gemaakt. Mocht derhalve achteraf blijken de kansberekening foutief te zijn geweest, dan kan het begane onrecht niet weder hersteld worden. Onherroepelijk is het

individu voor zijn geheele leven van de voortplanting uitgeschakeld.

Ten slotte is een zijdelingsch, maar niet minder groot, bezwaar het feit, dat in sommige landen de eugenetische maatregelen dienstbaar gemaakt worden aan de rassenspolitiek, zooals bijv. in Amerika ten opzichte van de negers en in Duitschland betreffende de Joden. Wel is het met name in Duitschland nog niet zoover gekomen, dat de Joden thans reeds gesteriliseerd worden, maar er zijn toch reeds stemmen in deze richting opgegaan. Mochten de wenschen van deze laatste categorie van personen vervuld worden, dan zullen bij onze Oostelijke bureu in de toekomst alle z.g.n. „Ballast”-mensen onvruchtbaar worden gemaakt. En tot deze z.g.n. „Ballast”-mensen behooren ook de „Fremdrassige”, dus ook de Joden.

De basis, waarop men uiterlijk deze rassenspolitiek grondt, is het motief het Deutsche ras zuiver te houden, van vreemde smetten vrij, in 't bijzonder van Joodsche smetten. Zooals bekend, heeft de Deutsche Rijksdag in zijn zitting van 15 September 1935 eenstemmig een drietal wetten aangenomen, waarvan de wet tot bescherming van het Deutsche bloed en de Deutsche eer wel de belangrijkste is. Deze wet getiteld: „Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes und der deutschen Ehre”⁵⁾ heeft in den Rijksdag onstuimigen bijval verwekt. En geen wonder, want niemand minder dan de Führer zelf qualificeerde haar als een, wier betekenis eerst na vele eeuwen in haar geheelen omvang zou begrepen worden. De belangrijkste bepaling van deze wet is vervat in paragraaf 1, alwaar een huwelijk tusschen een Jood en een onderdaan van Duitschen of verwanten bloede verboden wordt. De bedoeling daarbij is het Deutsche volk steeds meer raszuiver te krijgen. Volgens de Deutsche rasgeleerden n.l. is het z.g.n. Arische ras meerwaardig ten opzichte van het Joodsche. Dit laatste is in alle opzichten minderwaardig, het is een ras van verworpingen, die de cultuur der volkeren, te midden waarvan zij leven, vernietigen en door zich met die volkeren te vermengen het ras schenden. Vandaar dat de voorzitter van den Rijksdag in zijn toelichting deze wetten motiveerde met de opmerking, dat zij dienen ter verzekering van de innerlijke vrijheid van het Deutsche volk, welke op den duur door zuiverheid van ras kan worden bewaard. „Gott hat die Rassen geschaffen”, aldus de heer Goering, „Er wollte nichts Gleiches”. De zonde tegen het bloed is de erfzonde van een volk en die erfzonde zou ten slotte de oorzaak worden van Duitschlands verval.⁶⁾

Hoewel deze toelichting eenig inzicht geeft in het doel der nieuwe wetgeving, blijkt haar eigenlijke betekenis, haar innerlijk motief, toch meer uit de woorden, waarmede de Führer zelf deze wetten inleidde. Bij de bespreking van het Jodenvraagstuk wees hij er op, dat de poging van het Bolsjewisme om Duitschland in een revolutie te slepen bijna uitsluitend was uitgegaan van Joden. Vervolgens herinnerde hij er aan, dat een Jood in ambtelijke hoedanigheid de Deutsche vlag heeft gehoord⁷⁾, dat het Joodsche element wederom tot het boycotten van Duitschland heeft aangezet en dat dit internationale streven ook de Deutsche Joden schijnt aan te steken, gelijk blijkt uit de klachten over het provocerend optreden van sommige Joden. Wil men derhalve voorkomen, dat de verbitterde bevolking zichzelf recht gaat verschaffen, dan moet het probleem wettelijk worden geregeld. De Regeering heeft daarom getracht door deze wetten het terrein te effenen voor een dragelijke verhouding tot het Joodsche volk.

M.a.w. de nieuwe wet is niet anders dan een nieuwe schakel in den keten van het anti-semitisme. Het is een reactie op de emancipatie der Joden, die in Europa op het einde der 18e eeuw is aangevangen en in den loop der 19e eeuw voltrokken. Door deze gelijkstelling met andere staatsburgers hebben de Joden overal aan het openbare leven kunnen deelnemen en zich als vrije menschen ontwikkeld. Ze zijn toegenomen in welstand en beschaving en hebben zich een plaats weten te veroveren op elk gebied van handel, nijverheid, wetenschap en kunst. In Duitschland gaat men thans den omgekeerden weg bewandelen en wil men de Joden weer zooveel mogelijk uitsluiten en verwijderen uit het openbare leven. Daartoe zijn sedert 1 April 1933 talrijke wetten en verordeningen uitgevaardigd. Ik noem de ambtenarenwet, waarbij de Joden van een aantal beroepen zijn uitgesloten, de verordeningen betreffende de toelating van Joodsche artsen en tandartsen bij de ziekenfondsen, welke beoogen de hoofdbron van de medische practijk den Joden te onthouden, de maatregelen der groote organisaties als Arbeitsfront en Kulturkammer, die het Joodsche bedrijfsleven ernstig benadeelen, enz. Daarnaast hebben talrijke gemeenten allerlei beperkende bepalingen voor de Joden in het leven geroepen, zoo-

1) Dr L. Bender: Sterilisatie. R. K. Artsenblad, 1932, blz. 218.

2) Mr A. de Graaf: Streven naar rasverbetering. A. R. Staatskunde, November 1927, blz. 478.

3) Prof. Dr J. Waterink: Iets over de moderne eugenetische wetenschap in verband met onze antirevolutionaire beginselen. A. R. Staatskunde, November 1931, blz. 488.

4) Dr D. Snoeck Henkemans: Wettelijk geregelde bevoegdheid tot het Steriliseeren van Menschen. Alg. Weekblad voor Chr. en Cultuur, 27 November 1931.

5) Bij afkorting „Blutschutzgesetz” genoemd.

6) Deze en volgende gegevens zijn hoofdzakelijk ontleend aan Mr L. E. Visser: De wetten van Neurenberg. De Opbouw, 1935, blz. 161.

7) Hitler doet hier op den Amerikaanschen rechter Brodsky, die intusschen een Arier blijkt te zijn. (Zie N. Rott, Cour. van 6 October 1935.)

8) Wel is waar heeft de Overheid het optreden van dergelijke onbevoegden veroordeeld, doch altijd meer in naam dan met de daad.

als het ver
lijke badh
gelijke, toe
ten, nering
dreigen m
meentelijk
koopen, e
z.g.n. Son
mel meer
te weerho
en koffiel
niet te on
lijke veilig

Zoo bez
Duitsche
dan een n
semitisme

— welter
terecht o
Duitsche
er zijn re
lisatie di
politiek.

9) Lc., blz.

U
EN

Ke

Burge

Deel IX
een merk
den burg
van ieder
Wij late

Gezindt

Ned. Herv.
Geref. ...
Chr. Geref.
R.K.
Geen kerk.

Gezindt

Ned. Herv.
Geref. ...
Chr. Geref.
R.K.
Geen kerk.

In deze
centage on
Bij iedere
dero gezin

Twee h
eerste pl
hooge g
ger welva
heeft, va

De inv
ook bij c
Deze gro
Roomsch
groepen
huwden.
De verkle
name van
worden.

Bij de
we een s
huwden v
huwelijke
de cijfers
gedachte
hoofdzake
jongere m
sel, en d
artikel he

De cijfe
weduwna
dan bij de
geringere
der onker
delbaren
slechts b
Gereform
derlander
Evenmi
„weduw
de conclu

1) Uitgav